

УДК 81'367.335

DOI: <https://doi.org/10.18524/2414-0627.2018.25.134810>

А. В. Онатій,

*Національний університет «Києво-Могилянська академія»,
аспірант кафедри української мови*

ВНУТРІШНІЙ СИНКРЕТИЗМ ЗАЙМЕННИКОВО-СПІВВІДНОСНИХ НЕСИМЕТРИЧНИХ РЕЧЕНЬ З АСЕМАНТИЧНИМ КОРЕЛЯТОМ

У статті простежено реалізацію двокомпонентних та трикомпонентних синкретичних семантико-синтаксичних відношень у займенниково-співвідносних реченнях несиметричної структури з асемантичним корелятом *те*, виокремлено засоби зв'язку – корелятивні блоки, зокрема прийменниково-відмінкові корелятивні форми, увиразнено умови, що спричиняють формування синкретизму.

Ключові слова: синкретизм, займенниково-співвідносне несиметричне речення, прислівно-кореляційний зв'язок, корелятивна пара, семантико-синтаксичні відношення.

Дослідження явищ синкретизму віддавна представлено в українському й зарубіжному мовознавстві. У класичних роботах ґрунтовно описано явища перехідності на рівні частин мови та членів речення, однак у лінгвістичних розвідках останніх десятиліть актуалізовано також студіювання синкретизму на рівні складного речення: цьому питанню присвячено й комплексні студії [21], й окремі статті [9; 10; 17; 18]. Проте навіть попри значні здобутки в цій темі досі є чимало лакун. Зокрема, детального наукового аналізу потребують синкретичні явища у сфері займенниково-співвідносного речення, особливості формально-граматичної побудови якого спричиняють появу синкретизму вже на етапі формування синтаксичного зв'язку передовсім через невідповідність семантичної проєкції корелята й орієнтації релята [11]. Наслідком такого формування прислівно-кореляційного механізму є поєднання двох або більшої кількості семантико-синтаксичних відношень у межах одного елементарного складнопідрядного речення.

Окремі моделі займенниково-співвідносних речень крізь призму синкретизму було досліджено у працях Р. Христіанінової [18; 19; 20], Л. Шитик [21], В. Ожогана [9; 10], Н. Фарини [17] тощо. Проте речення з асемантичним корелятом *те*, на зразок, *А найцікавіше те, що, спілкуючись за допомогою перейнятої з минулого знакової системи, вони мимоволі відтворюють у повсякденному житті текст святого письма* (Сергій Жадан) не були об'єктом спеціального лінгвістичного аналізу. З огляду на це **актуальність** пропонованої розвідки спричинена необхідністю аналізу явищ внутрішнього синкретизму в несиметричних займенниково-співвідносних реченнях із асемантичним прономінативом *те*.

У мовознавстві існують різні потрактування цього типу речень: їх визначають як з'ясувальні в цілому [12, с. 482; 23, с. 274–275], як окремий вид з'ясувальних [13, с. 502], як уміщувальні [15, с. 707], як займенниково-співвідносні несиметричні [5, с. 239], як катафоричні асиметричної структури [19, с. 270], як складнопідрядні некорелятивної або псевдокорелятивної будови тощо [6, с. 209; с. 719]. Дискусійним до сьогодні є не лише статус таких конструкцій у системі складнопідрядного речення, а й характеристика їхнього семантико-синтаксичного рівня, зокрема тих його виявів, що поєднують ознаки одиниць різних типів.

Мета статті полягає в тому, щоб описати семантичні різновиди синкретичних займенниково-співвідносних несиметричних речень із корелятом *те*. Досягнення мети передбачає розв'язання таких завдань:

- виявити корелятивні блоки, що беруть участь у формуванні прислівно-кореляційного механізму аналізованих речень;
- окреслити спеціалізацію блоків у вираженні семантико-синтаксичних відношень;
- схарактеризувати синкретичні семантико-синтаксичні відношення в досліджуваних займенниково-співвідносних реченнях.

Об'єктом дослідження є займенниково-співвідносні несиметричні речення з асемантичних корелятом *те*, **предметом** – формування синкретизму семантико-синтаксичних відношень у зазначених конструкціях.

Методи дослідження зумовлені його метою і завданнями. Зокрема, було застосовано описовий метод для інвентаризації несиметричних корелятивних блоків та інтерпретації їхнього функціонування; метод структурно-семантичного аналізу – для з'ясування семантико-синтаксичних відношень; метод трансформацій для аналізу ізофункційних одиниць.

Більшість синтаксистів, починаючи від В. Белошпаквої [14, с. 342], описують корелят *те* як семантично спустошений прономінатив, який може бути поєднаний із максимальною кількістю сполучників [1; 6; 20; 21]. Власної семантики це займенникове слово не має, цим можна пояснити його «перетворення на факультативний компонент формально-синтаксичної структури головної частини» і «втягнення у придієслівну валентну об'єктну позицію підрядної частини» [5, с. 28].

Для відокремлення від субстанційного прономінатива *те* інколи вживають номерні маркування, позначаючи *те*¹ як субстанційний займенник, який функціонує в симетричних реченнях, а *те*² як асемантичний корелят несиметричних структур [Загнітко]. Подекуди такий розподіл видається доволі штучним, тому дехто пропонує іншу методику розмежування симетричних і несиметричних речень із прономінативом *те*: симетричні структури уможливають додавання прономінатива *все* перед корелятом [8, с. 153]. Порівняймо: *Чому так легко віддаєш те, що належить тобі?* (Сергій Жадан) та *В поглядах читалася вдячність за те, що він таки вийшов сам, без примусу, не намагаючись втекти через вікно, яке не було загратованим* (Олександр Ірванець). Перше речення можемо трансформувати у *Чому так легко віддаєш усе те, що належить тобі?*, а в другому така трансформації не є можливою. Пояснюємо це тим, що наявність субстанційної семантики *те*¹ уможливорює поєднання з іншим субстанційним прономінативом *усе*, натомість асемантична проєкція несиметричного корелята *те*² такого поєднання утворювати не може з огляду на відсутність власної семантики.

Окрім прономінатива та сполучного засобу, до структури корелятивної пари займенниково-співвідносних несиметричних речень з асемантичним *те* також належать прийменники, які утворюють сталі комплекси зі співвідносним словом. Корелятивні блоки аналізованих речень містять такі прийменники як обов'язковий елемент формально-граматичної схеми. Така взаємодія призводить до утворення функційного синтаксичного слова, що є однією з характеристик слів-морфем [2, с. 329]. Із формально-граматичного боку прийменник сигналізує синтаксичну залежність прономінатива від інших слів у головній частині речення, натомість відсутність семантики самого прономінатива вказує на необхідність її з'ясування через наповнення змістом підрядної частини. В аналізованих реченнях найбільш продуктивними є моделі, у творенні яких беруть участь ядерні логічні прийменники, що виражають такі різновиди зв'язку між явищами [2, с. 340]: причини (*від, за, унаслідок, завдяки, у зв'язку, з огляду, через*), мети (*для, задля, на, заради*), відповідності (*відповідно до*), допусту (*незважаючи на, попри, всупереч, наперекір, незалежно від*).

У несиметричних займенниково-співвідносних реченнях можемо інвентаризувати такі корелятивні пари зі співвідносним словом *те*:

- *те – що* (*те – що; у тому – що; від того – що; до того – що; з огляду на те – що; з приводу того – що; з того – що; того – що; за те – що; завдяки тому – що; незважаючи на те – що; попри те – що; всупереч тому – що; наперекір тому – що; тим – що; у зв'язку з тим – що; унаслідок того – що; через те – що; щодо того – що; з нагоди того – що; на підставі того – що*);

- *те – щоб* (*з тим – щоб / аби; для того – щоб / аби; задля того – щоб / аби; замість того – щоб / аби; заради того – щоб / аби; того – щоб / аби; на те – щоб / аби; не те – щоб; проти того – щоб; у тому – щоб; за тим – щоб*);

- *те – коли / як* (*перед тим – коли / як; після того – коли / як; по тому – коли / як; до того – коли / як*);

- *те – як* (*щодо того – як; відповідно до того – як; про те – як*);

- *те – наче, ніби, немовбито, неначебто* тощо.

Найбільш повною є парадигма речень із блоком *те – що*, у якому *що* є сполучником, адже в реченнях із прономінативом *що* спостерігаємо формування симетричного субстанційного блоку. Відмінкова парадигма таких речень представлена корелятами у всіх відмінкових формах, із яких синкретичні семантико-синтаксичні відношення реалізують усі пари, окрім *те*₁ – *що* та *те*₆ – *що* (зазначені моделі втілюють асинкретичні суб'єктні та предикатні відношення), зокрема:

- *те*₂ – *що* (*від того – що; до того – що; того – що; з приводу того – що; з того – що; щодо того – що; унаслідок того – що; з нагоди того – що*);

- *те*₃ – *що* (*завдяки тому – що; всупереч тому – що; наперекір тому – що*);

- *те*₄ – *що* (*з огляду на те – що; за те – що; незважаючи / попри те – що; через те – що; про те – що*);

- *те*₅ – *що* (*у зв'язку з тим – що; тим – що*).

На семантико-синтаксичному рівні речення з асемантичним *те*₂ – *те*₅ представлені реалізацією об'єктного синкретизму, кількісний вияв якого дає підстави вияскравити речення з двокомпонентними (об'єктно-адвербіальні; об'єктно-атрибутивні) та трикомпонентними відношеннями (об'єктно-адвербіальні міри і ступеня та наслідку; об'єктно-адвербіальні причиново-цільові; об'єктно-атрибутивно-адвербіальні).

Двокомпонентні об'єктно-адвербіальні несиметричні речення з *те* представлені об'єктно-причиновими, об'єктно-допустовими, об'єктно-цільовими, об'єктно-темпоральними та об'єктно-способовими реченнями.

Об'єктно-адвербіальні причинові є найбільш урізноманітненою групою в аналізованих несиметричних структурах з огляду на кількість прийменниково-відмінкових комплексів, що їх реалізують. Корелят функціює здебільшого в родовому (*від того – що; унаслідок того – що; з того – що; з приводу того – що*), давальному (*завдяки тому – що; всупереч тому – що; наперекір тому – що*), знахідному (*через те – що; з огляду на те – що; за те – що*), орудному (*тим – що; у зв'язку з тим – що*) відмінках, релятом послідовно є сполучник *що*, в окремих моделях – *щоб*.

Деякі з наведених прийменникових блоків (зокрема, *через те...що*, у зв'язку з *тим...що*, з огляду на *те...що*) не виокремлюють як корелятивні пари, аргументуючи це тим, що вони є нерозчленованими сполучниками, а самі речення – складнопідрядними причини [16]. На нашу думку, умотивованим видається висновок К. Городенської про те, що речення, у яких сполучник зазнає розпаду на корелят і релят (з'являється розділовий знак), є займенниково-співвідносними [4, с. 283]. Залежно від семантики релята, вони можуть належати як до симетричних, так і до несиметричних структур.

3-поміж неприйменникових блоків синкретизм реалізує пара *тим – що*, речення з якою кваліфікують як об'єктно-якісні [21, с. 168]: *Я кохаю вас і пишаюсь тим*^{чим?/із якої причини?}, *що кохаю саме вас* (Пер. Миколи Іванова); *У Савченко обурені тим*^{чим?/із якої причини?}, *що слідчі приховують висновки детектора брехні, який пройшла Надія* (<https://glavcom.ua/news/544332>); *Я був здивований тим, що мене обрали капітаном* (<https://football24.ua/84442>). Інші блоки містять обов'язковий прийменник.

Структури з несиметричним комплексом *від того – що* в новітніх дослідженнях визначають як об'єктно-причинові [21, с. 166]: *Я психував від того*^{від чого?/із якої причини?}, *що набрав цього тижня так багато змін (хотів наступного трохи звільнитися) і не міг взяти ситуацію під контроль* (Любка Дереш), *Може, це від того*^{від чого?/із якої причини?}, *що на мій район повертаються божевільними* (Ігор Зарудко). Варто звернути увагу, що в таких реченнях, на відміну від інших речень блоку *те – що* з об'єктно-причиновими відношеннями, прономінатив *від того* залежить від змісту всієї головної частини, а не опорного слова, і водночас проектує причинову дію, приєднану релятом. Між ними лишилося тільки минуле, і, може, *від того*^{від чого?/із якої причини?}, *що так скажено пахтіла азалія, на нього раптом накотилася та далека, майже забута ніч, що також пахла цією дурманною квіткою, пахла дикою орхідеєю і кадилом духмяним...* (Василь Шкляр) можемо трансформувати в ... *на нього раптом накотилася та далека, майже забута ніч від того*^{від чого?/із якої причини?}, *що так скажено пахтіла азалія...*

Унаслідок того – що; завдяки тому – що; з огляду на те – що; у зв'язку з тим – що – моделі, властиві більше науковому та офіційно-діловому стилям української мови. Такі блоки мають високий ступінь лексикалізованості, а речення послідовно реалізують синкретичні об'єктно-адвербіальні причинові семантико-синтаксичні відношення з відтінком «зважання або обґрунтування» [3; с. 72]. Аналізовані корелятивні пари також залежать не від опорного слова, а від змісту всієї головної частини, що наближає їх до детермінантних причинових речень. Очевидно, це пов'язано з домінантною проекцією причини та переходом цих структур із категорії складеного сполучника до категорії корелятивного блока, елементи якого розділені комою: *Унаслідок того*^{унаслідок чого?/із якої причини?}, *що пучки м'язових волокон більшості жувальних м'язів мають різний напрямок, кожному із них притаманні не тільки основна, але й додаткова функції* (Нонна Головка); *Такими гвинтиками є, наприклад, люди, що вдосконалювались повільно, але впевнено завдяки тому*^{завдяки чому?/із якої причини?}, *що в них було, є і буде право на вибір* (Олег Сірий); *З огляду на те*^{на що?/із якої причини?}, *що в момент такого вилучення кошти переходять із розряду капіталу в розряд засобів споживання, прямий дохід,*

який отримує держава в результаті збільшення податкового навантаження, за визначенням є меншим (Віталій Письменний); **У зв'язку з тим** ^{у зв'язку з чим?/із якої причини?}, **що** суглобові поверхні дужок у поперековому відділі, як і у шийному відділі, знаходяться в площині, що нагадує собою сегмент кола, рухи у всіх напрямках (згинання, нахили тулуба і ротаційні) мають досить великий обсяг (Володимир Яровий). Ізофункційними до цих корелятивних блоків є пари з номінативом, що має послаблену семантику, на кшталт, *під впливом того – що, під дією того – що, під тиском того – що*. Опинившись у функції корелята та поєднавшись із синсемантичним *те*, іменник посилює дейктичну реалізацію, наближаючись до прономінатива: *ДНК людей, котрі покинуть планету, почне трансформуватись під впливом того* ^{чого?/із якої причини?}, **що** в сонячних системах можуть опинитись інші види, дуже близькі до людей (<https://www.imena.ua/blog/future-scifi-books/>); *Результати викривлені під дією того* ^{чого?/із якої причини?}, **що** вартість активів в балансі вказана у різний період часу (http://studopedia.com.ua/1_48853_analiz-pributkovosti.html); *Він займає зараз дуже непросту позицію, фактично під тиском того* ^{чого?/із якої причини?}, **що** начебто Російська Федерація взагалі не визнаватиме Європейський суд з прав людини (<https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2443123>). Такі речення, як і окремо приєднані еквіваленти, здебільшого описують певну зміну під впливом указаної причини.

Речення з парою з *того – що* здебільшого потрактовано в літературі як об'єктно-причинові [20; 21, с. 166] з тією особливістю, що об'єктність тут переважає над причиновістю [21, с. 168]. Обстежений матеріал виявив, що аналізований блок втілює в реченні два типи семантико-синтаксичних відношень: асинкретичні об'єктні, на зразок, *Ця концепція, своєю чергою, впливає з критики психологізму в I томі «Логічних досліджень», а надто з того* ^{із чого?}, **що** Гуссерль, на відміну від панівної за його часів інтерпретації логіки як нормативної науки, вказує на те, що нормативність аж ніяк не є питомою характеристикою логіки (Вахтанг Кебуладзе) та синкретичні об'єктно-адвербіальні причинові: *Костя слухав сестричку, погоджувався з тим, Що вона йому говорила, і в душі радів з того* ^{з чого?/із якої причини?}, **що** дівчина виросла, стала розумною й на відміну від багатьох своїх ровесниць, тверезо мислить (Юрій Балега). В останній моделі найчастіше трапляються емотивні предикати *радіти, дивуватися, засмучуватися* тощо. Фіксуємо також фразеологізовані речення, наприклад, *Я говорю: що з того, що нічого не зрозуміло? Що з того, що знову доводиться все починати?* (Сергій Жадан); *Звісно, нам дали координати, де можна було б притулитися, але тільки й того, що притулитися* (Сніжана Тимченко).

У граматичних студіях натрапляємо так само на неоднозначні трактування речень із блоком з *приводу того – що*, зокрема, Р. Христіанінова виокремлює цю модель з-поміж причинових речень [19, с. 154], Л. Шитик визначає їх як об'єктно-причинові [21, с. 166], А. Габай указує на семантичний відтінок приводу, мотиву [3, с. 71]. На нашу думку, несиметричним реченням властиві об'єктно-адвербіальні причинові семантико-синтаксичні відношення: *Суперечка виникла з приводу того* ^{приводу чого?/із якої причини?}, **що** апостол Св. Коламба скопіював Псалтир, *Що належав Св.*

Фінніану (Віра Валле); *В рамках зустрічі представники громадськості озвучили занепокоєння з приводу того* ^{з приводу чого?/із якої причини?}, *що реформа органів рибоохорони відбувається на Херсонщині повільно, а рибоохоронний патруль досі не запущено* (http://darg.gov.ua/0_1_0_4491_1); натомість симетричним – об’єктно-атрибутивні семантико-синтаксичні відношення: *По-друге, це визначення залежить більше від суб’єктивних відчуттів окремого працівника з приводу того* ^{яких?/з приводу чого?}, *що є «образливим» і «небажаним», ніж від об’єктивних критеріїв поведінки, легко зрозумілих кожному* (Пер. Григорія Краснокутського). Такий самий синкретизм простежуємо в реченнях із блоками з нагоди того – що, на підставі того – що: *Вперше така проща відбулася в 2011 р., до базилики св. Петра у Ватикані з нагоди того* ^{якої?/із якої причини?}, *що Святіший Отець Венедикт XVI прийняв від України дарунок – різдвяну ялинку* (<http://www.ukr-parafia-roma.it>); *Відповідач відмовив позивачеві у наданні дозволу на розроблення проекту землеустрою на підставі того* ^{якій?/із якої причини?}, *що земельна ділянка не входить до переліку земель, сформованого відповідно до Стратегії удосконалення механізму управління* (<http://zib.com.ua/ua/print/133217>).

Речення з корелятивним блоками завдяки тому – що та через те – що є ізофункційними, хоча й існує стилістична вмотивованість уживання *через те – що* в реченнях із негативною конотацією, натомість у реченнях зі значенням сприятливої причини частотніше функціонує блок *завдяки тому – що*. Корелят залежить від усієї головної частини, як і в реченнях із блоком *від того – що*: *Бог і став Богом через те* ^{через що?/із якої причини?}, *що страждав* (Валерій Шевчук); *А приїхавши на офіс своєї газетки, я дізнався, що шефредактор, в народі «шефуля», він же Сан Саніч, звільнив з роботи нашого штатного астролога, звільнив через те* ^{через що?/із якої причини?}, *що його, тобто Сан Санічева, дружина, між нами кажучи, рідкісна істеричка, пожалілася, типу, його прогнози не збуваються* (Сашко Ушкалов); *Завдяки тому* ^{завдяки чому?/із якої причини?}, *що ми виконуємо наші завдання разом, ми стаємо сильнішими* (na.mil.gov.ua/53383), *«Верес» існує завдяки тому* ^{завдяки чому?/із якої причини?}, *що в нашому футболі з’явилася криза* (https://ua.tribuna.com/tribuna/blogs/football_lemderg/1317153).

3-поміж блоків із цільовим сполучником синкретичні об’єктно-причинові відношення втілює *замість того – щоб*, функціують для вираження заміни однієї дії іншою [13, с. 512]: *Я сам ловив себе на тому, що замість того* ^{замість чого?/із якої причини?}, *щоб дописувати роман, просиджую по кілька годин денно в інтернеті, виловлюючи вісті з України* (Тарас Прохасько); *І от, замість того* ^{замість чого?/із якої причини?}, *щоб розповідати вам про усілякі такі цікаві речі, я мушу знову повертатися до «постмодернізму»* (Олександр Бойченко).

Об’єктно-адвербіальні допустові семантико-синтаксичні відношення реалізовано в реченнях із блоками *незважаючи / попри те – що; всупереч / наперекір тому – що*: *Навіть попри те* ^{попри що?/допуст}, *що місто вже тривалий час знаходиться майже в цілковитому оточенні, і кільце довкола нього постійно стискається, до міта й назад усе одно хтось весь час проривався цією єдиною дорогою* (Сергій Жадан); *На вокзалі холодно, навіть незважаючи на те* ^{незважаючи на що?/допуст}, *що зараз літо, серпень, усе одно –*

на вокзалі холодно, і там уже хтось спить (Сергій Жадан); Сучасний розвиток України йде **всупереч тому** ^{наперекір чому?/допуст}, **що** можна було б назвати українською національною ідеєю (Оксана Забужко); Бонди, **наперекір тому** ^{наперекір чому?/допуст}, **що** впродовж останніх років стан його здоров'я погіршувався, був натхненним, а заодно й критичним громадянином (<http://ukrzurnal.eu/ukr.archive.html/41/>). Допустовість за своєю природою є складним відношенням, яке нашаровує умовно-наслідкові і протиставні [1, с. 79]. В аналізованих займенниково-співвідносних реченнях наявність корелята, який увиразнюється інтонаційно, вияскравлює протиставні відношення. Зокрема, у таких реченнях підкреслено несумісність, суперечливість перебігу двох подій.

Неповну, але різноманітну парадигму мають синкретичні речення з блоком *те* – *щоб* / *аби*. Синтаксисти кваліфікують їх як детермінантні зумовленості мети [6, с. 114], займенниково-співвідносні об'єктно-цільові [21, с. 165], катафоричні цільові [20, с. 341]. К. Городенська зауважує, що сполучник *аби* посилив свої позиції у вжитку за останні роки [19, с. 129]: якщо в 70-х роках ХХ століття фіксували окремі, стильово обмежені випадки його вживання, то зараз справедливо можна констатувати розширення сфери його функціонування до всіх стилів й абсолютну синонімію з і сполучником *щоб*, що доводить аналізований матеріал.

В аналізованих реченнях послідовно простежуємо заповнення адвербіальної цільової орієнтації релята, співвідносне слово здебільшого реалізує об'єктну проекцію. Зафіксовано такі блоки:

- *те*₂ – *щоб* / *аби* (для того – *щоб* / *аби*; задля того – *щоб* / *аби*; замість того – *щоб* / *аби*; заради того – *щоб* / *аби*; проти того – *щоб*; того – *щоб*);
- *те*₄ – *щоб* (на *те* – *щоб* / *аби*; про *те* – *щоб* / *аби*);
- *те*₅ – *щоб* / *аби* (з тим – *щоб* / *аби*; за тим – *щоб* / *аби*);
- *те*₆ – *щоб* / *аби* (у тому – *щоб* / *аби*; на тому – *щоб* / *аби*).

Найбільш продуктивною є форма корелята в родовому відмінку: він поєднується з прийменниками *для*, *задля*, *заради*, *проти*, *замість*. Також дехто з науковців виокремлює речення з блоком *в ім'я того* – *щоб* [6, с. 114; 19, с. 155], проте, на нашу думку, такі структури, як і речення з парою *в силу того* – *що*, перебувають поза нормою української літературної мови, оскільки є калькованими, тому ми не брали їх до уваги в межах аналізу. Кореляти *для того*, *задля того*, *заради того* є ізофункційними і функціують у реченнях із синкретичними **об'єктними та адвербіальними цільовими семантико-синтаксичними відношеннями**: *Попечитель Київського учбового округу з'являвся в свою канцелярію тільки для того* ^{для чого?/із якою метою?}, **щоб** проголосити свою знамениту промову (Валерій Шевчук); *Замість творчості — ідеологічні найми, не за кращий шматок хліба навіть, а задля того* ^{задля чого?/із якою метою?}, **щоб** уціліти (Віра Агєєва); *Заради того* ^{заради чого?/із якою метою?}, **щоб** поставити Любоньку на ноги, вона відважилася покинути її та поїхати на заробітки (Світлана Талан). Подекуди натрапляємо на стильові еквіваленти, на зразок, з метою *того* – *щоб*: *Треба*

забезпечити уникнення подвійного оподаткування з метою того, щоб усі податки повною мірою було сплачено саме в Україні (<https://knpartners.com.ua>).

На різні трактування натрапляємо в науковій літературі щодо займенниково-співвідносних речень із блоком *на те*₄ – *щоб* / *аби*. К. Городенська зараховує такі речення до синкретичних конструкцій з'ясувально-цільової семантики [4, с. 289], Л. Шитик – до об'єктно-цільових [21, с. 165], Р. Христіанінова – до власне-цільових та об'єктно-цільових [20, с. 342]. Можемо вияскравити дві реалізації таких речень: *Їхня практичність мене аж нітрохи не вражала: на те*^{на що?/із якою метою?} *і ярмарок, щоб на ньому приглядатися й тургуватись* (Валерій Шевчук); *І якщо мене пре тепер о третій ночі реферувати йому в телефон лекцію з біжучої політики, прочитану в ресторані відомій журналістці депутатом парламенту, то не на те*^{на що?/із якою метою?}, *аби мій старенький ще краще бачив, яке кругом лайно, — і міг заспокоювати себе тим, що його син хоч не таке велике* (Оксана Забужко) та *Всі мої старання йшли на те*^{на що?/із якою метою?}, *щоб у його світлості склалося добре враження про мою гімназію* (Валерій Шевчук). Відмінність між ними вбачаємо в тому, що перші реалізують синкретичні об'єктно-адвербіальні цільові семантико-синтаксичні відношення з домінантними цільовими, натомість другі – об'єктно-адвербіальні цільові з домінантними об'єктними. З-поміж першого типу речень фіксуємо усталену частотну модель *призначатися на те, щоб* / *аби*: *Що чіткіший вододіл проляже між ними, що більше звужуватиметься плацдарм «дубль-новомови», призначеної на те*^{на що?/із якою метою?}, *аби відзвичаїти український етнос від себе самого, а відтак безболісно всмоктати його, розпорошеного до атомарного стану, в пилову хмару " нової історичної спільності "*, — *то менше у нас шансів лягти гумусом під чобіт чергової диктатури* (Оксана Забужко). Очевидно, послаблення об'єктної проєкції в цих реченнях свідчить про те, що вони виявляють риси сталих конструкцій. М. Личук у своїй студії зазначає, що речення з частково-сполучниковим комплексом *на те* і + N1, *щоб* уже є фразеологізованими [7, с. 19].

Також зі знахідним відмінком корелята функціює модель *про те* – *щоб* / *аби*: *Однак про те*^{про що?/із якою метою?}, *аби знову заснути, вже не йшлося* (Юрій Андрухович); *Там також не бракувало б гір, якщо йому йшлося про те*^{про що?/із якою метою?}, *щоб обов'язково бачити під собою гори* (Юрій Андрухович).

Співвідносний прономінатив *те* поєднується також із темпоральними релятами *коли*, як у таких блоках:

- *те*₂ – *коли* / *як* (*до того* – *коли* / *як*; *після того* – *коли* / *як*);
- *те*₅ – *коли* / *як* (*перед тим* – *коли* / *як*);
- *те*₆ – *коли* / *як* (*по тому* – *коли* / *як*).

Синонімійними є блоки, які вказують на те, що дія відбувається в момент до іншої дії (*до того* – *коли* / *як*; *перед тим* – *коли* / *як*): *Та й чи були вони взагалі знайомі до того*^{до чого?/коли?}, *як сіли в один автобус, теж викликало в мене сумнів* (Ігор Зарудко); *І померла якомось тихо, не хворіла і якраз перед тим*^{перед чим?/коли?}, *коли збиралася їхати до чоловіка у Чикаго* (Роман Коритко) або після неї (*після того* –

коли / як; по тому – коли / як): Однак **після того** ^{після чого?/коли?}, **коли** раптом зник Яків, коротка розмова все ж таки була (Андрій Кокотюха); Чотири роки **по тому** ^{по чому?/коли?}, **коли** добровольцям було по 54, деякі пройшли масштабніше тестування, включаючи стрес-тест із вправ (<https://life.pravda.com.ua/health/2016/07/30/215755/>). У реченнях виявляємо **об'єктно-адвербіальні темпоральні семантико-синтаксичні відношення**. Частотнішим є використання сполучника як. Аналізовані блоки функціують у різних стилях, проте пара *по тому – коли / як* частотніше трапляється в художніх текстах.

У блоках *те – як* подекуди релят не реалізує темпоральної орієнтації. Простежуємо дві такі моделі з корелятом у родовому та знахідному відмінках: *щодо того – як; відповідно до того – як; про те – як* (модель в міру *того – як* вважаємо такою, що є поза літературною нормою). Асемантичний сполучник як, транспонований у сферу об'єктних семантико-синтаксичних відношень, виражає порівняння подій, але відрізняється від первинно порівняльних сполучників відтінком справжності [5, с. 26]. У таких реченнях реалізовано **об'єктно-адвербіальні семантико-синтаксичні відношення способу дії**: *Йдеться головним чином про те, щоб не застигати у своєму емоційному ставленні до хворого, а могли його змінювати відповідно до того* ^{відповідно до чого?/яким способом?}, *як розвивається перед ним образ хворого* (Пер. Христини Богутої); *Лоці багато розказував йому про те* ^{про що?/яким способом?}, *як рослини наново опановують ландшафтами, понівеченими і покинутими людьми* (Тарас Прохасько) та **об'єктно-атрибутивні**: *Ідею щодо того* ^{щодо чого?/яку?}, *що ми очікуємо слухних порад від людей, яким ми подобаємося, наприклад друзів, підтверджують дослідження Буковського, Хози і Болвіна* (Пер. Тетяни Микитюк); *І це, напевно, був перший знак того* ^{щодо чого?/яку?}, *що українці можуть долучатися до цього руху все більше, більше і більше* (Тарас Прохасько).

В інших реченнях поява атрибутивного синкретизму також спричинена наявністю опорного іменника, як-от: *Особисто мені таке спілкування дало можливість скласти уяву про те* ^{про що?/яку?}, *що саме робить одних убивцями, інших благодійниками, а більшість – невдоволеними* (Степан Васильченко); *Навіщо йому в майбутньому обтяжувати себе викликами Вас з дому, або лягати спати з думкою про те* ^{про що?/яку?}, *що Ви можете дременути за кордон і справу з причини відсутності звинуваченого буде призупинено?* (Олесь Вахній). У таких реченнях фіксуємо здебільшого наявність іменників на позначення інформаційних актів, на зразок, звістка, заява, думка, гіпотеза, теорія, чутка, твердження тощо.

Трикомпонентні несиметричні речення з *те* представлені синкретичними об'єктно-атрибутивно-адвербіальними порівняльними, об'єктно-адвербіальними міри і ступеня та наслідку, об'єктно-адвербіальними причиново-цільовими реченнями.

Об'єктно-атрибутивно-адвербіальний порівняльний синкретизм з'являється в займенниково-співвідносних реченнях з порівняльним сполучником, на зразок, *Тож коли на початку 60-х несподіване товариство його нових двадцятилітніх адептів, керуючись цвинтарними книгами й написами на вцілілих нагробках, визначає місце його поховання і споруджує там для нього новий нагробок, ніхто з них уже навіть не*

здогадується, що тим самим вони чинять усупереч загубленій легенді **про те**^{про що?/якій?/порівняння}, **ніби** насправді він не помер, а жив у Львові всі ці роки, **ніби** він і далі десь у ньому живе і певного дня цю таємницю буде розголошено (Юрій Андрухович); І навіть ці його відвідування і **ота розмова про те**^{про що?/яка?/порівняння}, **ніби** він працював за друкаря в директоріївському Міністерстві земельних справ, і взагалі ця приязнь і якась неприродна симпатія? (Борис Антоненко-Давидович). У реченнях з опорним дієсловом представлені **об'єктно-адвербіальні порівняльні семантико-синтаксичні відношення**: *Інші говорять **про те***^{про що?/порівняння}, ***ніби** на той час повітом повинна була проїжджати цариця Єлизавета* (<https://www.novoselica.cv.ua/shishkivci>); *Саме так ми оцінюємо дезінформацію **про те**, **ніби** зустріч президентів України і США була організована за гроші* (<http://vgolos.com.ua/news/425570>).

Несиметричний блок *до того* – що реалізує **об'єктно-адвербіальні семантико-синтаксичні відношення міри і ступеня та наслідку**, функціуючи як синонімічний корелят до прислівникового *настільки*: *Город **до того***^{до чого?/наскільки?/наслідок} *переповнявся рослинами, **що** десь серед літа вони вже не вміщалися в ньому* (Олександр Довженко); *Вініцій принизився **до того***^{до чого?/наскільки?/наслідок}, ***що** шукав підтримки у вільновідпущеників і рабинь імператора та Поппеї, платячи їм за пусті обіцянки, намагаючись за допомогою багатих дарів здобути їхню прихильність* (Пер. Тетяни Микитенко); та **об'єктно-адвербіальні наслідкові**: *Але чому це мало привести **до того***^{до чого?/наслідок}, ***що** кварків стало більше, ніж антикварків?* (Пер. Дениса Торватова); *Ось дожилася **до того***^{до чого?/наслідок}, ***що** вислуховую від тебе докори, спасибі тобі* (Ярослав Мельник).

Речення з парою *проти того* – *щоб / аби* реалізують **об'єктно-адвербіальні семантико-синтаксичні відношення причиново-цільові** [21, с. 165]. Потрійний синкретизм є в реченнях із елімінованим або семантично неповним предикатом, на зразок, *Але я **проти того***^{проти чого?/із якої причини?/із якою метою?}, ***щоб** продавати українську землю іноземцям* (<https://espreso.tv/news/2017/12/22>); *Міська влада та особисто міський голова Олександр Мамай виступає **проти того***^{проти чого?/із якої причини?/із якою метою?}, ***щоб** литовська компанія зайшла на ринок годування* (<https://poltava.to/news/46071>). Натомість **об'єктно-причиновими** є речення, на кшталт, *Але Єлизабет була рішуче налаштована **проти того***^{проти чого?/із якої причини?}, ***щоб** залишатися* (Пер. Віталія Горбатька); *Ми, звичайно, нічого не маємо **проти того***^{проти чого?/із якої причини?}, ***щоб** і цей товариш приймав активну участь у мистецькому рухові, навпаки, раді будемо такому доброму сусідству* (Микола Хвильовий).

Моделі речень із блоками з *тим* – *щоб / аби*, за *тим* – *щоб / аби*, у *тому* – *щоб / аби*, на *тому* – *щоб / аби* виявляють **об'єктно-адвербіальні причиново-цільові семантико-синтаксичні відношення**: *Фредерік тримався своїх підозрінь лише з **тим***^{чим?/з якої причини?/з якою метою?}, ***щоб** кинути їй докір, помучити; він починав ненавидіти її, тож нехай і вона зазнає бодай частку його муки* (Пер. Дмитра Паламарчука); *Я пильнувала за **тим***^{за чим?/з якої причини?/з якою метою?}, ***щоб** приховати від неї жах, який вона навювала мені після того, як я з щасливої чи фатальної цікавості навчилася краще розуміти її* (Пер. Віталія Підмогильного); *Отже, суспільство зацікавлене у **тому***^{у чому?/}

з якої причини?/ з якою метою? , **щоб** забезпечити їм більш рівні стимули (Пер. Нелі Рогачевської); Латвія наполягає на тому ^{на чому?/з якої причини?/з якою метою?} , **щоб** Україна прибрала її зі списку офшорних зон (<https://glavcom.ua/country/incidents/338838>).

Отже, обстежений матеріал дає змогу вияскравити синкретичні займенниково-співвідносні речення з асемантичним прономінативом *те*, що утворює корелятивні пари від *того* – *що*; до *того* – *що*; *того* – *що*; з приводу *того* – *що*; з *того* – *що*; щодо *того* – *що*; унаслідок *того* – *що*; завдяки *тому* – *що*; всупереч *тому* – *що*; наперекір *тому* – *що*; з огляду на *те* – *що*; за *те* – *що*; незважаючи / попри *те* – *що*; через *те* – *що*; про *те* – *що*; у зв'язку з *тим* – *що*; *тим* – *що*; для *того* – *щоб* / *аби*; задля *того* – *щоб* / *аби*; замість *того* – *щоб* / *аби*; заради *того* – *щоб* / *аби*; проти *того* – *щоб*; *того* – *щоб*; на *те* – *щоб* / *аби*; про *те* – *щоб* / *аби*; з *тим* – *щоб* / *аби*; за *тим* – *щоб* / *аби*; у *тому* – *щоб* / *аби*; на *тому* – *щоб* / *аби*; до *того* – *коли* / *як*; після *того* – *коли* / *як*; перед *тим* – *коли* / *як*; по *тому* – *коли* / *як*; про *те* – *ніби* / *наче* / *немов* тощо. На семантико-синтаксичному рівні в реченнях фіксуємо двокомпонентний та трикомпонентний синкретизм семантико-синтаксичних відношень. Перший репрезентовано реченнями з об'єктно-адвербіальними (причиновими, допустовими, цільовими, темпоральними, наслідковими, способу дії) та об'єктно-атрибутивними семантико-синтаксичними відношеннями, другий – об'єктно-атрибутивно-адвербіальними порівняльними, об'єктно-адвербіальними міри і ступеня та наслідку та об'єктно-адвербіальними причиново-цільовими.

Результати пропонованої розвідки доповнять синтаксичну науку уявленнями про синкретичні типи складнопідрядних займенниково-співвідносних речень із асемантичним корелятом *те*, а також стануть підґрунтям для доповнення їхньої комплексної класифікації.

Література

1. Вихованець І. Р. Семантико-синтаксична структура речення / І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська, В. М. Русанівський. – Київ : Наук. думка, 1983. – 220 с.
2. Вихованець І. Р. Теоретична морфологія української мови / І. Р. Вихованець, К. Г. Городенська ; за ред. І. Р. Вихованця. – Київ : Пульсари, 2004. – 398 с.
3. Габай А. Ю. Значеннева диференціація українських логічних прийменників / А. Ю. Габай // Лінгвістичні студії. – Донецьк : ДонНУ, 2011. – Вип. 4. – С. 70–76.
4. Городенська К. Г. Граматичний словник української мови. Сполучники / К. Г. Городенська. – Херсон : ХДУ, 2007. – 340 с.
5. Городенська К. Г. Сполучники української літературної мови [монографія] / К. Г. Городенська. – Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. – 337 с.
6. Загнітко А. П. Теоретична граматики сучасної української мови. Морфологія. Синтаксис [монографія] / А. П. Загнітко. – Донецьк : ТОВ “ВКФ “БАО”, 2011. – 992 с.
7. Личук М. І. Ступені фразеологізації речень : Автореф. дис... доктора філол. наук : 10.02.01 / М. І. Личук / НАН України ; Інститут української мови. – Київ, 2001. – 16 с.

8. *Максимов Л. Ю.* Сложноподчиненные местоименно-соотносительные предложения и их место в классификации нерасчлененных предложений / Л. Ю. Максимов // Ученые записки МТПИ. – Москва, 1970. – Вип. 332. – С. 152–173.
9. *Ожоган В. М.* Синкретизм складнопідрядних речень займенниково-співвідносного типу симетричної структури / В. М. Ожоган; відп. ред. Василь Ожоган // Мова : класичне – модерне – постмодерне : зб. наук. праць Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія». – Київ : Дух і літера, 2017. – Вип. 3. – С. 209–218.
10. *Ожоган В. М.* Синкретизм складнопідрядних речень займенниково-співвідносного типу несиметричної структури / В. М. Ожоган // Наукові записки НаУКМА. Мовознавство. – Київ, 2018. – С. 3–11.
11. *Онатій А. В.* Особливості реалізації прислівно-кореляційного зв'язку в займенниково-співвідносних реченнях симетричної, напівсиметричної та несиметричної структури / А. В. Онатій // Наукові записки НаУКМА. Мовознавство. – Київ, 2018. – С. 12–17.
12. Русская грамматика : в 2 т. АН СССР, Ин-т русс. яз. ; редкол.: д. филол. н. Н. Ю. Шведова (гл. ред.) и др. – Москва : Наука, 1980 – 1982. – 709 с.
13. *Слинько І. І.* Синтаксис сучасної української мови: Проблемні питання : навч. посібник для студ. філол. фак. ун-тів. / І. І. Слинько, Н. В. Гуйванюк, М. Ф. Кобилянська. – Київ : Вища школа, 1994. – 670 с.
14. Современный русский язык : учеб. для филол. спец. Вузов / В. А. Белошапкова, В. Н. Белоусов, Е. А. Брызгунова и др. ; под ред. В. А. Белошапковой. 3 – е изд., испр. и доп. – Москва : Азбуковник, 1997. – 926 с.
15. Современный русский язык : учебник ; под ред. В. А. Белошапковой. – Москва : Высш. шк., 1989. – 800 с.
16. Сучасна українська літературна мова: Синтаксис ; за заг. ред. акад. АН УРСР І. К. Білодіда. – Київ, 1972. – 516 с.
17. *Фарина Н. Г.* Синкретизм у складнопідрядних реченнях атрибутивної семантики / Н. Г. Фарина // Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах [Електронний ресурс]. – 2016. – Вип. 34. – С. 164–176. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gotvzn_2016_34_17
18. *Христіанінова Р. О.* Внутрішній синкретизм складнопідрядних речень / Р. О. Христіанінова // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер. : Філологічні науки [Електронний ресурс]. – 2014. – Вип. 1. – С. 209 – 219. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nzbdpufn_2014_1_27
19. *Христіанінова Р. О.* Внутрішній синкретизм складнопідрядних речень / Р. О. Христіанінова // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер. : Філологічні науки. – Бердянськ, 2014. – Вип. 1. – С. 209–219.
20. *Христіанінова Р. О.* Складнопідрядні речення в сучасній українській літературній мові [монографія] / Р. О. Христіанінова. – Київ : Інститут української мови, Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012. – 368 с.

21. Христіанінова Р. О. Формально-граматична і семантико-синтаксична типологія складнопідрядних речень : дис... доктора філол. наук: 10.02.01 / Р. О. Христіанінова / НАН України ; Інститут української мови. – Київ, 2013. – 464 с.
22. Шитик Л. В. Синхронна перехідність синтаксичних одиниць в українській літературній мові [монографія] / Л. В. Шитик; відп. ред. К. Г. Городенська. – Черкаси : видавець Чабаненко Ю. А., 2014. – 474 с.
23. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови : підручник / К. Ф. Шульжук. – Київ : ВЦ «Академія», 2004. – 316 с.

References

1. Vykhovanets', I. R. (1983), *Semantic-syntactical sentence structure [Semantyko-syntaksychna struktura rechennia]*, Naukova dumka, Kyiv, 220 p.
2. Vykhovanets', I. R. (2004), *Theoretical morphology of Ukrainian [Teoretychna morfologiiia ukrainskoi movy]*, Pyl'sari, Kyiv, 398 p.
3. Habai, A. J. (2011), «*Significant differentiation of Ukrainian logical prepositions*» [«*Znachenneva dyferentsiatsiia ukrains'kyh lohichnyh pryimennykiv*»], *Linguistic studies*, DonNU, Donets'k, No 4, pp. 70–76.
4. Horodens'ka, K. G. (2007), *Grammar Dictionary of the Ukrainian language. Conjunctions [Gramatychnyi slovnyk ukrains'koi movy. Spoluchnyky]*, KSU, Kherson, 340 p.
5. Horodens'ka, K. G. (2010), *Conjunctions of Ukrainian language [Spoluchnyky ukrains'koi literaturnoi movy]*, Dmytro Bugaro Publishing house, Kyiv, 337 p.
6. Zahnitko, A. P. (2011), *Theoretical grammar of modern Ukrainian language. Morphology. Syntax [Teoretychna gramatyka suchasnoi ukrains'koi movy. Morfologiiia. Sintaksys. Monografiia]*, LLC «BKF «BAO»», Donets'k, 992 p.
7. Luchuk, M. I. (2001), *Degrees of sentence's phraseologizing [Stupeni frazeolohizatsii rechen']*, Abstract of the Diss., NAS of Ukraine, Institute of the Ukrainian language, Kyiv, 16 p.
8. Maksymov, L. J. (1970), «*Complex pronoun-correlated sentences and their place in the classification of unassembled sentences*» [«*Slozhnopodchinennye mestoimennosootnositel'nye predlozhenija i ih mesto v klassifikacii neraschlenennyh predlozhenii*»], *Uchenye zapiski MTPI*, Moscow, No. 332, pp. 152–173.
9. Ozhohan, V. M. (2017), «*Syncretism of pronoun-correlated sentence of symmetric structure*» [«*Synkretyzm skladnopedriadnyh rechen' zaimennykovo-spivvidnosnoho typu symmetrychnoi struktury*»], *Mova: klasychne – moderne – postmoderne*, Duh i litera, Kyiv, No. 3, pp. 209–218.
10. Ozhohan, V. M. (2018), «*Syncretism of pronoun-correlated sentence of asymmetric structure*» [«*Synkretyzm skladnopedriadnyh rechen' zaimennykovo-spivvidnosnoho typu nesymmetrychnoi struktury*»], *Naukovi zapysky NaUKMA. Movoznavstvo*, Kyiv, pp. 3–11.
11. Onatii, A. V. (2018), «*The specific of co-word-correlated connection realization in pronoun-correlated sentences of symmetrical, half-symmetrical and non-symmetrical*» [«*Osoblyvosti realizatsii pryslivno-koreliatsiinoho zv'iazku v zaimennykovo-spivvidnosnykh*»]

rechenniakh symetrychnoi, napivsymetrychnoi ta nesymetrychnoi struktury»], *Naukovi zapysky NaUKMA. Movoznavstvo*, Kyiv, pp. 12–17.

12. *Russian Grammar* (1980-1982) [*Russkaja grammatika: v 2 t. AN SSSR, In-t russ. jaz.*], Nauka, Moscow, 709 p.

13. Slyenko, I. I. (1994), *Syntax of contemporary Ukrainian language: problem issues* [*Syntaksys suchasnoi ukrains'koi movy: Problemni pytannia*], Kyiv, 670 p.

14. *Contemporary Russian language* (1997), [*Sovremennyi russkii jazyk*], Azbykovnik, Moscow, 926 p.

15. *Contemporary Russian language* (1989), [*Sovremennyi russkii jazyk*], Moscow, 800 p.

16. *Contemporary Ukrainian language: syntax* (1972) [*Suchasna ukrains'ka literaturna mova: Syntaksys*], Kyiv, 516 p.

17. Faryna, N. G. (2016), «*Syncretism of attributive complex sentence*» [«*Synkretyzm u skladnovidriadnykh rechenniakh atributyvnoi semantyky*»], *Humanitarna osvita u tehnychnykh vyshchykh navchal'nykh zakladah*, Kyiv, No. 34, pp. 164–176.

18. Khrystianinova, R. O. (2014), «*Internal syncretism of complex sentence*» [«*Vnutrishnii synkretyzm skladnovidriadnykh rechen'*»], *Naukovi zapysky Berdians'kogo derzhavnogo pedahohichnoho universytetu*, Berdiansk, No. 1, pp. 209-219.

19. Khrystianinova, R. O. (2012), *Complex sentences in contemporary Ukrainian language* [*Skladnovidriadni rechennia v suchasni ukrains'kii literaturnii movi*], Dmytro Bugaro Publishing house, Kyiv, 368 p.

20. Khrystianinova, R. O. (2013), *The formal-syntactic and semantic-syntactic typology of complex sentence* [*Formal'no-gramatychna i semantyko-syntaksychna ty polohiia skladnovidriadnykh rechen'*], Diss., Kyiv, 464 p.

21. Shytyk, L. V. (2014), *Synchronic transitivity of syntactic units in Ukrainian literary language* [*Synkhronna perehidnist' syntaksychnykh ody nyts' v ukrains'kii literaturnii movi*], Cherkasy, publisher Chabanenko Y.A., 474 p.

22. Shul'zhuk, K. F. (2004), *Syntax of Ukrainian language* [*Syntaksys ukrains'koi movy*], Academy, Kyiv, 316 p.

А. В. Онатий,

*Национальный университет «Киево-Могилянская академия»,
кафедра украинского языка*

ВНУТРЕННИЙ СИНКРЕТИЗМ МЕСТОИМЕННО-СООТНОСИТЕЛЬНЫХ НЕСИММЕТРИЧЕСКИХ ПРЕДЛОЖЕНИЙ С АСЕМАНТИЧЕСКИМ КОРРЕЛЯТОМ

В статье рассмотрена реализация двухкомпонентных и трехкомпонентных синкретических семантико-синтаксических отношений в местоименно-соотносительных предложениях несимметрической структуры с асемантическим коррелятом *те*, выделено средства связи – коррелятивные блоки, в частности

предложно-существительные коррелятивные формы, обозначено условия, которые порождают формирование синкретизма.

Ключевые слова: синкретизм, местоименно-соотносительное несимметрическое предложение, присловно-корреляционная связь, коррелятивная пара, семантико-синтаксические отношения.

A. V. Onatii,

*National University of Kyiv-Mohyla Academy,
Ukrainian language department*

INTERNAL SYNCRETISM OF PRONOUN-CORRELATED ASYMMETRICAL SENTENCES WITH ASEMANATIC PRONOUN

The types of syncretic complex pronoun-correlated sentences of asymmetric structure have not been described yet, also the factors including syncretism of these constructions have not been studied.

The paper deals with the clearing up of the semantic types of syncretic complex pronoun-correlated sentences of asymmetric structure that grounded on the pronoun-correlated connection that includes asemanatic pronoun in correlative function. The purpose of the analysis is to find out correlative pairs and to clarify syncretic semantic-syntactic relations.

The complex pronoun-correlated asymmetric sentences that contain asemanatic pronoun are the object of our analysis. The main methods of this research are complete sentence analysis on the formal-syntactic and semantic-syntactic levels.

The main results are the following: 1) there are different correlative pairs with asemanatic pronoun, such as *від того – що; до того – що; того – що; з приводу того – що; з того – що; щодо того – що; унаслідок того – що; завдяки тому – що; всупереч тому – що; наперекір тому – що; з огляду на те – що; за те – що; незважаючи / попри те – що; через те – що; про те – що; у зв'язку з тим – що; тим – що; для того – щоб / аби; задля того – щоб / аби; замість того – щоб / аби; заради того – щоб / аби; проти того – щоб; того – щоб; на те – щоб / аби; про те – щоб / аби; з тим – щоб / аби; за тим – щоб / аби; у тому – щоб / аби; на тому – щоб / аби; до того – коли / як; після того – коли / як; перед тим – коли / як; по тому – коли / як; про те – ніби / наче / немов;* 2) there are two- and triple-component internal syncretism in pronoun-correlated asymmetric sentences with asemanatic pronoun; 3) two-component internal syncretism includes sentences with substantial objective-adverbial (causal, concessive, consequential, temporal, results) and objective-attributive semantic-syntactic relations, triple-component internal syncretism includes objective-adverbial-attributive comparative, objective-adverbial consequential and quantitative, objective-adverbial causal and consequential semantic-syntactic relations.

The results of this study complicate theoretical syntax with new knowledge about syncretic types of complex sentences and help to improve classification of polypredicative constructions.

Key words: syncretism, complex pronoun-correlated sentence, pronoun-correlated sentence with non-symmetrical structure, co-word-correlated connection, correlative pair, semantic-syntactic relations.